

■ УДК [272-284:111.11]:130.2

Е. В. Германова де Діас, кандидат філософських наук, доцент, Харківська державна академія культури, м. Харків

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНОГО ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ КАРЛА РАНЕРА

Визначено особливості богословської думки видатного католицького мислителя Карла Ранера, яка засвідчила «антропологічний поворот» у католицтві — інтерес до людської екзистенції та її зв'язку з трансценденцією. Це поєднання, на думку Ранера, дозволило зробити християнство зрозумілішим для представників сучасної культури. Розглядається концепція «анонімного християнства», що значно вплинула на екуменічні процеси в сучасному світі.

Ключові слова: трансценденція, екзистенція, екуменізм, «анонімне християнство», модернізація християнства.

Е. В. Германова де Диас, кандидат философских наук, доцент, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНОГО ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМА КАРЛА РАНЕРА

Определены особенности богословского творчества выдающегося католического мыслителя Карла Ранера, которое ознаменовало «антропологический поворот» в католичестве — интерес к человеческой экзистенции и ее связи с трансценденцией. Эта связь, согласно Ранеру, позволила сделать христианство более понятным для представителей современной культуры. Рассматривается также концепция «анонимного христианства», которая существенно повлияла на экуменические процессы в современном мире.

Ключевые слова: трансценденция, экзистенция, экуменизм, «анонимное христианство», модернизация христианства.

E. V. Germanova de Diaz, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

THE CULTUROLOGICAL ASPECTS OF THE TRANSCENDENTAL EXISTENTIALISM BY KARL RAHNER

The article determines the features of the theological creative work of the outstanding Catholic thinker Karl Rahner, which marked the "anthropological turn" in Catholicism — the interest in the human existence and its association to transcendence. This association, according to Karl Rahner, made it possible to make Christianity more comprehensible to the representatives of contemporary culture. The author also considers the concept of "anonymous Christianity", which significantly affected the ecumenical processes in the contemporary world.

Key words: transcendence, existence, ecumenism, «anonymous Christianity», the modernization of Christianity.

Постановка проблеми. Значною фігурою новітньої католицької теології є Карл Ранер (1904–1984), у творчості котрого відбилися наполегливі шукання, властиві католицькому богослов'ю ХХ ст. Це передусім пошук у межах дихотомії «Традиціоналізм — модернізм», або, як зазначають американські дослідники Гренц і Олсон, трансцендентності й іманентності [4]. У богословському модернізмі, що виник на межі ХІХ–ХХ ст., пропагувалась необхідність інтенсивного критичного аналізу Писання, бралася під сумнів непорушна доти церковна догматика. Іншими словами, модернізм намагався пристосувати католицьке богослов'я до культурних реалій сучасного світу. Католицький модернізм розвивався паралельно з протестантським ліберальним богослов'ям. Загалом вони вирішували подібні завдання. Консерватори критикували католицький модернізм і протестантський лібералізм. У католицтві на противагу модернізму виник «інтегрізм», або «інтегралізм», представники якого висловлювались за збереження церковної Традиції в усій її повноті й чистоті. У першій половині ХХ ст. ставлення римських пап до модернізму було негативним, вони навіть докладали значних зусиль для його знищення. Однак після початку понтифікату Іоанна ХХІІІ ситуація кардинально змінилася. Цей папа почав реформувати Церкву відповідно до ідей модерністів. Тих, кого раніше пригноблювали в Церкві, стали запрошувати для обговорення нагальних проблем богослов'я й церковного життя. Підсумком діяльності Іоанна ХХІІІ стало, як відомо, скликання Другого Ватиканського собору (1962–1965 рр.), що дійсно було революційною подією в житті Церкви.

Карл Ранер серед інших богословів брав активну участь у роботі Собору: тоді його вважали одним із провідних католицьких богословів, йому належить сучасне трактування віровчення Католицької Церкви, відображене в документах Собору. Зауважимо, що на цьому Соборі проголосив свої ідеї Рамс Кюнг, котрий згодом став опонентом Й. Ратцингера та інших традиціоналістів. Якщо порівнювати погляди Кюнга й Ранера, то Ранер набагато консервативніший, ніж Кюнг. Погляди останнього настільки далекі від католицтва, що більше стосувалися так званого позаденомінаційного християнства, яке закликає до повного екуменізму. Загальна схожість між Ранером і Кюнгом полягає в тому, що вони обидва підтримували зближення віри й культури, земного й небесного. При цьому Ранер наполягав на тому, що відмінність між ними не повинна порушуватися.

Водночас, і це характерно для всіх богословів, які готували Собор, Ранер намагався побачити трансцендентне тут, у земному

світі, подолати традиційний католицький дуалізм. Позиція ця є вельми плідною для новітньої історії християнства. Однак після Собору вплив консерватизму в Церкві знову посилювався, особливо за часів понтифікату Іоанна Павла II та Бенедикта XVI. Зауважимо, що при Івані Павлові II Йозеф Ратцингер (майбутній папа Бенедикт XVI) був перфектом Конгрегації віровчення, яка стежила за дотриманням доктрини. Існує думка, що навіть такий консерватор, як Ратцингер, позитивно ставився до досягнень модерністського богослов'я. На тлі традиціоналіста Ратцингера й новатора Кюнга Ранер перебуває посередині, що є доволі привабливим для певних церковних кіл.

Однак Ранера часто критикували за занадто високу абстрактність теологічних побудов, віддаленість від дійсного церковного життя. Дійсно, читати Ранера неймовірно складно, тому його праці не популярні серед широкого кола читачів, їх необхідно «перекладати» на мову більшості. Незважаючи на труднощі інтерпретації текстів, Ранера справедливо порівнюють із Фомою Аквінським, Шлейєрмахером, Бартом, Тілліхом. До 80-х рр. минулого століття впливу Ранера зазнали практично всі теологічні факультети католицьких семінарій та університетів, навіть Конгрегація віровчення.

Мета статті — виявити особливості теологічної концепції Карла Ранера та її вплив на процеси пристосування католицизму до сучасної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, діяльність Другого Ватиканського Собору не завжди оцінюють схвально. Критика опонентів Собору насамперед спрямована на Ранера, вчення якого хоча й було компромісним, уникало крайнощів, але водночас більше спрямовувалося на подолання крайнощів інтегризму. Останній, на думку Ранера, захищав богословів, котрі не бажали контактувати з сучасною культурою, не сприяв пошукам у сфері теології. Загалом Ранер дотримував позиції діалогічності церковного вчення й теологічних проектів.

Майбутній теолог Ранер народився в 1904 р. в Німеччині, у місті Фрайбург. Його сім'я належала до середнього класу й відрізнялася значною набожністю, що і вплинуло на вибір Карла — він вирішив стати священиком і членом ордена євуїстів. Керівництво ордена дозволило Ранеру розпочати викладацьку кар'єру й відправило навчатися. Ранер навчався в університеті Фрайбурга в знаменитого філософа-екзистенціаліста Мартіна Хайдеггера. Ідеї Хайдеггера значно вплинули на інтелектуальні кола Європи, зокрема й на Ранера, як результат останній написав дисертацію про теорію людського знання Фоми Аквінського, що викликало невдоволення в католицьких

колах університету Фрайбурга. Дисертацію опубліковано в 1939 р. під назвою «Дух у світі», яку високо оцінили церковні й світські інтелектуали.

Викладацьку діяльність Ранер розпочав у 1937 р. на теологічному факультеті університету австрійського Інсбрука. Під час Другої світової війни цей навчальний заклад був закритий нацистами, але після її завершення поновив роботу. Тоді Ранер продовжив викладання теологічних дисциплін у цьому університеті.

На початку 60-х рр. Ранер переїхав до Мюнхена, де став завідувачем кафедри християнських наук у місцевому університеті, потім викладав догматичну теологію в університеті Мюнстера, а в 1971 р. звільнився. Останні роки прожив у Мюнхені, брав активну участь у церковному й громадському житті, зокрема виступав на екуменічних зустрічах, читаючи лекції, консультував кардиналів і пап з богословських питань.

Духовна спадщина Ранера значна — він є автором понад трьох з половиною тисяч книг і статей. У 1978 р. він узагальнив свої богословські дослідження в одній праці — «Підстави християнської віри. Вступ до християнського богослов'я». Ця розвідка надає можливості вітчизняному читачеві ознайомитися з базовими постулатами теологічної доктрини Ранера.

Загалом богослов'я Ранера є вираженням його реакції на зниження модусу божественної трансцендентності у світському житті, секуляризацію свідомості й культури. Теологам ХХ ст. доводилося вибирати між величчю й могутністю Бога з одного боку, і з іншого — людською свободою й незалежністю. Ранер, як ми зауважували вище, дотримує серединної позиції: він не хоче жертвувати ні тим, ні іншим.

Цю серединну позицію відображає теологічна методологія, у якій Ранер намагається показати, що повсякденний людський досвід неможливо осмислити без поняття трансцендентного Бога, а таємницю Бога людина кожен день пізнає через своє культурне оточення. Цей метод Ранера можна назвати трансцендентним, він має філософсько-раціоналістичні ознаки. Узагалі Ранер позитивно ставився до раціоналізму, вважав його необхідним інструментом вирішення теологічного завдання. Мислитель використовує поняття «фундаментальне богослов'я», яке, на його думку, повинно науково обґрунтувати факт божественного одкровення в Ісусі Христі. Фундаментальне богослов'я закладає основу догматичного (систематичного) богослов'я завдяки раціональному обґрунтуванню віри в одкровення Бога, вираженому в Ісусі. Мета функціонального богослов'я — допомогти християнинові поєднати віру з інтелектуальною правильністю.

Ранер використовував трансцендентну рефлексію як філософський інструмент для доведення духовності людської природи, під якою він розумів готовність прийняти Одкровення. Людина тяжіє до Бога, уважав Ранер, і в цьому сенсі людські істоти трансцендентні. «Самопропозиція [одкровення — прим. Е. Р.] Бога стосується всіх людей і є особливістю трансценденції та трансцендентності людини» [9, с. 179]. Це самоспіввідношення Бога, запропоноване кожній людині, є завданням й умовою її вищої можливості сприймати трансцендентне. Можливість сприймати трансценденцію Ранер називає трансцендентальним устроєм, який не є предметом окремого апостеріального й категоричного досвіду людини. Людина з початку не має предметного ставлення до цього надприродного влаштування, а надприродна суть людської трансцендентності через запропоноване самосповідання Бога є модальністю початкової й нетематичної суб'єктності людини, котра може тематизуватися лише у вторинній рефлексії й об'єктивуватися у вторинному понятті [9, с. 170–179]. Така надприродна трансцендентність настільки малопомітна, що її легко оскаржити й неправильно інтерпретувати, як і загалом все трансцендентно-духовне, чим володіє людина.

Самосповідання Бога означає, на думку Ранера, саме те, що основа трансцендентального руху духу в пізнанні й свободі до абсолютної Таємниці дається Богом через абсолютну близькість до людини [9, с. 179].

Трансцендентність людини полягає в тому, що вона здатна мислити й сумніватися, стверджував Ранер. Людина не замкнута на собі, відкрита до божественного одкровення. Головним завданням Ранер уважав надати філософсько-богословське обґрунтування цього факту. У цих обґрунтуваннях філософ базується на традиції Канта та Хайдеггера. Мета трансцендентної рефлексії, згідно з Ранером, — виявити попередні умови людського знання й досвіду. Об'єктивне дослідження повсякденного людського досвіду, зосереджене на так званих «трансцендентних моментах досвіду», свідчить, що людям властивий природний потяг до священної таємниці, яку християни називають Богом. Бог не чужий людській природі та є її невід'ємною складовою, умовою людської індивідуальності. Причому, на думку Ранера, самосповідання Бога, адресоване створінню, необхідно розуміти як акт вищої особистості свободи Бога, розкриття його надзвичайної близькості й абсолютно вільної любові до людини. «Самосповідання Бога є не тільки благодаттю прощення, подоланням обов'язкової обмеженості створення, але необов'язковим дивом вільної любові Бога, яке робить самого Бога внутрішнім принципом і «предметом» реалізації людського існування» [9, с. 171]. Цей принцип трансцендентного

самосповідання Бога й трансцендентного прийняття Бога людиною є центральним у теології Ранера. На цьому ґрунтується ранерівська христологія, яка називається «трансцендентальною христологією». Завданням христології Ранер вважає виявлення трансцендентних передумов появи саме такої Боголюдини, якою і був Ісус з Назарета. На думку Ранера, історичні пошуки Боголюдини становлять один з основних типів людської діяльності. Для Ранера Ісус є Абсолютним Спасителем, завдяки його воскресінню та закладеній у кожній людині потребі в остаточному спасінні та спасителіві.

Ранер вбачає в Ісусі не релігійного реформатора, котрий проголосив проповідь Царства Божого. Історичне життя Ісуса — це, згідно з Ранером, «керигматичне свідчення віри», а не звичайна біографія. Загалом завдання богослов'я полягає, на думку Ранера, не в розкритті фактів земного життя Христа, а сповіщенні його значущості як місця поєднання трансцендентності Бога й здатності людини якнайповніше застосовувати цю трансценденцію. Ранер підкреслював, що Ісус мав людську свідомість, не тотожну «свідомості Логосу Божого». В іншому разі Ісус би просто озвучував веління Бога і був просто його пасивним знаряддям. Навпаки, «людська самосвідомість Ісуса перебувала перед Богом на притаманній створінню дистанції, вільно, покійрно, з благанням — як будь-яка інша людська свідомість» [10, с. 343].

Самосвідомість Ісуса, тобто його людська самосвідомість, має певні особливості: вона існує серед ідей і поняттєвої бази свого часу, сприймає нові знання, набуває життєвого досвіду, зазнає кризи самоідентифікації.

Діяльність Ісуса, уважає Ранер, полягає передусім у сповіщенні близькості Царства Божого. «Ісус проголошує Царство Боже, а не себе», — підкреслює Ранер [10, с. 345]. Царство Боже, за Ранером, це «дана зараз абсолютна ситуація вибору між радикальним спасінням і радикальною загибеллю» [10, с. 345].

Таким чином, Ранер трактує Царство Боже як екзистенційну реальність. Проповідь Ісуса про Царство Боже безпосередньо пов'язана з його особистістю: «Нова близькість Царства зумовлена його словами та справами» [10, с. 348]. Проповідь про Царство Боже загалом не є унікальною в історії Ізраїлю. Що принципово нового додає Ісус у це явище? «Ісус пережив такі стосунки з Богом, які він випробував — порівняно з іншими людьми — як унікальні й нові, і які він розглядав як зразок для людей у їх відносинах з Богом» [9, с. 349].

Це ставлення Сина до Отця, на думку Ранера, «заново й незворотно наближує Бога до всіх людей». У цьому унікальному й зразковому для людей ставленні Ісуса до Бога й можна простежити «прихід

Царства Божого у своїй особистості», тобто особистості Ісуса. Інакше кажучи, саме особистість Ісуса знаменує прихід Царства Божого.

Що засвідчує місію Ісуса, порушує, здавалося б, уже вирішене в богослов'ї питання? Згідно з ученням Церкви, легітимацією місії Ісуса були чудеса, здійснені в земному житті, і факт його воскресіння. Для Ранера такі чудеса не є підтвердженням прагнень Ісуса. Загалом, Ранер розрізняє воскресіння й інші чудеса Ісуса. Для нього значніший факт воскресіння. Чудеса, вчинені Ісусом під час суспільного служіння, «не можна розглядати як свідомо яскраві демонстрації, абсолютно чужі тій реальності, яку вони повинні підтверджувати й легітимізувати» [9, с. 354]. Чудеса в Новому Завіті є лише знаками, що підтверджують явлення Бога в Одкровенні, підкреслює Ранер, це знаки Його благодаті в людській екзистенції, тому не слід вбачати в чудесах коригування Богом природних процесів, оскільки вони пов'язані з певною історичною ситуацією. «Не можна переконливо довести відсутність законів природи у цих чудесах», — говорить Ранер. Це твердження суперечить звичним уявленням про чудо як явище, що змінює ці закони. Щодо законів природи, то їх Ранер визначає як «вияв благодаті, тобто божественного самосповідання, а значить, і ознаку Одкровення й спасіння» [10, с. 359]. Чудо в богословському сенсі не є чарами, це вираз трансцендентного досвіду благодаті божественного одкровення, підкреслює Ранер екзистенційну природу дива.

Воскресіння Ісуса є головним дивом у його житті, воно не заперечує інших чудес, однак є найзначнішим. У ньому містяться радикальні заклики до людської екзистенції.

Воскресіння загалом й воскресіння Ісуса зокрема не слід розуміти як оживлення матеріального тіла. Воскресіння Ісуса, згідно з Ранером, «означає остаточне спасіння конкретної людської екзистенції Богом і перед Богом» [9, с. 366]. Це означає, що людський рід не зникає безслідно, не гине. Воскресіння — це не просто збереження людської екзистенції, нейтральної щодо спасіння, але прийняття цієї екзистенції й порятунок її Богом, підкреслює Ранер. Таким чином, проблему воскресіння Ісуса Ранер трактує в екзистенційно-сотеріологічному аспекті. Через своє воскресіння Ісус остаточно підтвердив свій статус Господа й Месії, який був у його земному житті тільки через наміри Бога.

Однак не тільки догматичне богослов'я привертає увагу Ранера, його також зацікавлює богословське обґрунтування екуменізму. Лейтмотивом богословської позиції Ранера було виявлення точок дотику християнства з сучасним світом, він висловився за необхідність діалогу християнства з іншими релігіями й ідеологіями, зокрема й з марксистським атеїзмом. Такий діалог можливий, уважав Ранер, на

основі його концепції «анонімного християнства», викладеної в кількох статтях. Зауважимо, що ця концепція не була повністю прийнята Церквою й викликала гострі дискусії. Зокрема Ранера з цього приводу критикували Г. У. фон Бальтазар і А. де Любак — найпомітніші католицькі богослови. Критикував Ранера й Ратцингер. Базисом учення Ранера про «анонімне християнство» стала його концепція «надприродного екзистенціала», згідно з якою всі люди через власну трансценденцію можуть прийняти Ісуса Христа. Ранер наголошує: ««Анонімне християнство» означає, що людина живе в благодаті Божій і отримує спасіння поза офіційним християнством. Як приклад наведемо буддійського ченця, котрий згідно зі своєю совістю рятується й живе в благодаті Божій. Про нього я повинен сказати, що він — анонімний християнин. Інакше мені необхідно припустити, що є інший справжній шлях до спасіння, який веде до мети, але оминає Христа. Але я не можу цього допустити. Тому, якщо спасіння кожного залежить від Ісуса Христа, водночас багато хто живе у світі, де не знають про нього, мені не залишається нічого, як прийняти постулат про анонімне християнство» [1]. Як зауважував сам Ранер, створення його концепції «анонімного християнства» є вимушеним кроком. Його цікавила проблема, чи справді всі нехристияни йдуть до вічної загибелі? Гуманістична ідеологія, закладена в модерному богослов'ї цього допустити не може, тому й виникає «анонімне християнство». Причому, ймовірно, і концепція Ранера про «надприродні екзистенціали», які наявні в кожній людині, походить з того самого джерела. Ідея «анонімного християнства» суперечила традиціоналістській доктрині спасіння, але набула повного відображення в новітніх документах Католицької Церкви, зокрема в документах Другого Ватиканського собору — *Nostra aetate*, *Gaudium et Spes*, *Lumen Gentium*. Ця концепція Ранера ґрунтується на постулаті про благодать Христа, яку відчуває кожна людина в глибині досвіду, незалежно від віросповідання. Цю благодать людина відчуває в собі, навіть не знаючи нічого про Христа, тому Ранер вважає, що всі люди є «анонімними християнами».

Концепція «анонімного християнства» була надзвичайно доцільною під час налагодження діалогу між римо-католицькою Церквою та іншими християнськими й нехристиянськими традиціями. Сучасне католицьке віровчення безпосередньо не успадковує погляди Ранера в цьому питанні, не стверджує, що всі люди є «анонімними християнами» відповідно до неї, а тільки окремі складові істини наявні в різних нехристиянських віросповіданнях. Критикує концепцію Ранера й православ'я. Згідно з православним підходом, спасіння людини є таємницею, якою володіє лише Бог. Людина не може досліджувати питання про спасіння, базуючись на принципах логіки й здорового

глузду. Але у Святому Письмі, як підкреслюють православні богослови, міститься аксіома про людське спасіння — віра в Ісуса Христа як Бога й Спасителя, його жертву. Концепція «анонімного християнства» знецінює значення Христової жертви й Церкви, «яка має у своєму розпорядженні повноту тих благодатних засобів, які б допомогли надприродним здібностям людини досягти правильної абсолютної мети» [6]. З такою православною думкою погоджуються й католики, критикуючи постулат Ранера про абсолютизацію людських здібностей. З концепцією «анонімного християнства» тісно пов'язана проблема спасіння, яку Ранер трактує в екзистенційному контексті: спасіння, на його думку, є екзистенційною реальністю, сконцентрованою в особистості Христа, якою водночас ознаменований союз з Богом, можливість зустрічі з ним як притаманну людині здатність. Людина має можливість спасіння так само, як і завжди має самоповідомлення Бога в собі, у якому Бог доносить себе людині.

У такому випадку спасіння полягає в прийнятті Бога як підстави власної особистості. Повнота життя — це пізнання власних екзистенційних підстав, якими і є Бог. Отже, спасіння можна визначити, згідно з Ранером, як повноту з'єднання людини й Бога. Загалом суттю концепції «анонімного християнства» є постулат Ранера про самостійне рішення людини перебувати в повноті свого буття.

Слід зазначити й основні напрями критики Ранера іншими богословами. Немало з них відзначають надмірну абстрактність ранерівського поняття трансцендентальної екзистенції, єдності — у розмаїтті Бога й творіння.

Таким чином, основні положення теології Ранера є такими: оскільки людина живе в плюралістичному суспільстві, то завдання богослова — у виробленні богословського синтезу щодо фундаментальних проблем буття, доктрина має відповідати екзистенційному досвіду людини; необхідно використовувати в теології антропологічний підхід, застосовувати трансцендентально-антропологічний метод; трансцендентальна структура людини не тотожна трансценденції, трансцендентальна теологія — теологія майбутнього — вона не тільки повідомляє людині істини віри, але й зважає на екзистенціальну суб'єктність людини; «надприродний екзистенціал» — «благодать людського буття»; «анонімний християнин» — людина, котра перебуває в контакті з Богом і його волею; християнський досвід є передумовою христології; найголовніша екзистенційна потреба людини — осягнення Бога; Бог не становить загрози для самореалізації людини, як уважали Ніцше та Сартр, а є необхідною складовою природи людини; спасіння є радикальною «близькістю людини до Бога».

Список використаних джерел

1. An Interview with Karl Rahner on the State of Catholic Theology Today [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.innerexplorations.com/chtheomortext/Rr/htm. — Назва з екрана.
2. Билотас В. Карл Ранер: Краткое жизнеописание [Электронный ресурс] / В. Билотас. — Режим доступа : www.binetti.ru/studia/bilotas2.shtml. — Загл. с экрана.
3. Горелов А. Карл Ранер о Боге и человеке [Электронный ресурс] / А. Горелов. — Режим доступа : www.labirint.ru/fragment/100065. — Загл. с экрана.
4. Гренц С., Олсон Р. Богословие и богословы XX века / С. Гренц, Р. Олсон. — Черкассы : Коллоквиум, 2011. — 519 с.
5. Илларион (Резниченко), иеромонах. Концепция «анонимного христианства в богословии К. Ранера [Электронный ресурс] / Илларион (Резниченко). — Режим доступа : www.bogoslov.ru/text/736286.html. — Загл. с экрана.
6. Коновалов А., Зудов Ю. Запад и западное христианство на рубеже тысячелетий / А. Коновалов, Ю. Зудов. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2011.
7. Кузмицкас Б. Трансцендентальная антропология К. Ранера / Б. Кузмицкас // *Философские концепции католического модернизма*. — Вильнюс, 1982.
8. Мякшин В. А. Некоторые аспекты учения Карла Ранера об Откровении [Электронный ресурс] / В. А. Мякшин. — Режим доступа : pstgu.ru/download/1281002521/myarshin.pdf. — Загл. с экрана.
9. Ранер К. Основание веры. Введение в христианское богословие / Карл Ранер. — М. : Библиейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2006. — 662 с. (Серия «Современное богословие»).
10. Ранер Карл [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.bogoslov.ru/persons/289483/index.html. — Загл. с экрана.
11. Рауш Т. Католическое богословие в третьем тысячелетии. Пер. с англ. А. Дубининой / Т. Рауш. — М, 2007.
12. Хромец (Рождественская). Философские аспекты концепции «анонимного христианства» Карла Ранера [Электронный ресурс] / Хромец (Рождественская). — Режим доступа : www.bogoslov.ru/text/974071.html. — Загл. с экрана.

References

1. An Interview with Karl Rahner on the State of Catholic Theology Today [Elektronnyy resurs]. — Rezhim dostupu : www.innerexplorations.com/chtheomortext/Rr/htm. — Nazva z ekrana.
2. Bilotas V. Karl Rahner: Kratkoye zhizneopisaniye [Elektronnyy resurs] / V. Bilotas. — Rezhim dostupa : www.binetti.ru/studia/bilotas2.shtml. — Zagl. s ekrana.

3. Gorelov A. Karl Rahner o Bogeicheloveke [Elektronnyy resurs] / A. Gorelov. — Rezhim dostupa : www.labyrinth.ru/fragment/100065. — Zagl. s ekrana.
4. Grenz Stanley and Olson Roger. Bogosloviye i bogoslovy XX veka /Stanley Grenz and Roger Olson. — Cherkassy : Kollokvium, 2011. — 519 s.
5. Illarion (Reznichenko). iyeromonakh. Kontseptsiya «anonimnogo khristianstva v bogoslovii Karl Rahner [Elektronnyy resurs] / Illarion (Reznichenko). — Rezhim dostupa : www.bogoslov.ru/text/736286.html. — Zagl. s ekrana.
6. Konovalov A., Zudov Yu. Zapad I zapadnoye khristianstvo na rubezhe tysyacheletiy / A. Konovalov. Yu. Zudov. — SPb. : Yuridicheskiytsentr Press, 2011.
7. Kuzmitskas B. Transtsendentalnaya antropologiya Karl Rahner / B. Kuzmitskas // Filosofskiye kontseptsii katolicheskogo modernizma. — Vilnyus, 1982.
8. Myakshin V. A. Nekotoryye aspekty ucheniya Karl Rahnerob Otkrovenii [Elektronnyy resurs] / V. A. Myakshin. — Rezhim dostupa : pstgu.ru/download/1281002521/myarshin.pdf. — Zagl. s ekrana.
9. Rahner Karl. Osnovaniye very.Vvedeniye v khristianskoye bogosloviye / Karl Rahner. — M. : Bibleysko-bogoslovskiy institut sv. Apostola Andrey, 2006. — 662 s. (Seriya «Sovremennoye bogosloviye»).
10. Rahner Karl [Elektronnyy resurs]. — Rezhim dostupa : www.bogoslov.ru/persons/289483/index.html. — Zagl. s ekrana.
11. Rausch Thomas. Katolicheskoye bogosloviye v tretyem tysyacheletii. Per. sangl. A. Dubininoy / Thomas Rausch. — M, 2007.
12. Khromets (Rozhdestvenskaya). Filosofskiye aspekty kontseptsii «anonimnogo khristianstva» Karla Ranera [Elektronnyy resurs] / Khromets (Rozhdestvenskaya). — Rezhim dostupa : www.bogoslov.ru/text/974071.html. — Zagl. s ekrana.

■ UDC [272-284:111.11]:130.2

Germanova de Diaz E. V., Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

THE CULTUROLOGICAL ASPECTS OF THE TRANSCENDENTAL EXISTENTIALISM BY KARL RAHNER

The aim of this paper is to identify the features of the theological concept of Karl Rahner and its impact on the processes of enculturation of Catholicism.

Research methodology. Researching the selected issues the author uses the method of philosophical and cultural analysis of Karl Rahner's views.

Results. The theological concept of Karl Rahner marked the anthropological transition to the modern Catholic theology, which demanded a return to the human (the immanent and ability to perceive Divine Revelation)

which means the interest in the human existence and its association to transcendence. This association, according to Karl Rahner, made it possible to make Christianity more comprehensible to the representatives of contemporary culture. The author also considers the concept of "anonymous Christianity", which significantly affected the ecumenical processes in the contemporary world. Karl Rahner outlined the vision for the future development of theology as the transcendental theology, which not only spouse the truths of faith, but also takes into account the existential subject, the subjectivity of the person.

Novelty. An attempt is made at identifying the influence of Karl Rahner's theology on the processes of modernization of Catholicism.

The **practical significance.** The material in this article can be used in teaching practice: e.g. the courses on the history of theology, the history of Christianity, the history of philosophy.

Key words: transcendence, existence, ecumenism, "anonymous Christianity", the modernization of Christianity.

Надійшла до редколегії 17.11.2016 р.